

КРАЉЕВИНА
СРБИЈА

Петар I Карађорђевић
Краљ Србије

Извор текста закона:
Издавачка Књижара
Антонија П. Ђорђевића, Београд

ЗАКОН
о
ПОТПОРИ ВОЈНИХ ИНВАЛИДА
и
ПОРОДИЦА ПОГИНУЛИХ, ОД РАНА УМРЛИХ
ИЛИ НЕСТАЛИХ ВОЈНИКА
од 8. јула 1878. године
са

Изменама и допунама: од 19. јануара 1879. год., од 1. априла 1881. год., од 3. јануара 1883. год., од 26. јула 1886. год, од 28. марта 1888. год., од 21. јануара 1896. год., од 29. јула 1898. год., од 10. априла 1902. год. и од 10. априла 1914. год.

ГЛАВА ПРВА

Члан 1.

Права на потпору.

Сва лица, која се налазе на војној служби од дана мобилизације (мобилизација, концентрација, операције, примирје и демобилизација) па до шест недеља по потпуно завршеној демобилизацији, а која су услед добивених рана на бојишту, услед болести или каквог другог случаја, вршећи своју дужност, онеспособила за рад, ако то није било из лакомислености, радњом коју службена потреба није изискивала или хитомичним осакаћењем, имају као инвалиди право на новчану потпору од државе.

Члан 2.

Каквих има инвалида

Инвалиди су или потпуни инвалиди, или полуинвалиди.

Потпуни су инвалиди они, који су изгубили руку или ногу, који су у оба ока ослепили, или који су постали телесно или душевно неспособни за сваку привреду.

А као полуинвалиди сматрају се они, који су услед рата или ратних терета, постали привремено или за свагда неспособни толико, да нису у стању привређивати себи ужитак, као кад би здрави били.

Члан 3.

Породице инвалида

Право ове потпоре прелази после смрти инвалида без икаквог новог суђења на: његову удовицу, рођену децу, родитеље, браћу, сестре и на она лица, којима је он био једини хранилац, пре него је постао инвалид, ако поднесу благајници уверење, како је прописано по тач. в. Члан 15. овог Закона.

Право које би имао погинули, нестали или умрли, има и његова породица с обзиром на Чл. 15. овог закона.

Под несталим разуме се сваки онај, за кога се утврди, да није побегао.

Члан 4.

Трајање потпоре.

Ова потпора траје:

- а. За потпуне инвалиде, који су изгубили руку или ногу, или који су ослепели, све до смрти; а за остале, док се не поправи телесно или душевно стање.
- б. За полуинвалиде, до оздрављења или, ако не оздраве, до смрти.
- в. За удовице, до преудаје или смрти.
- г. За мушка лица до навршетка 21. године, ако пре тога не добију самосталан начин живота, а за женска лица до удаје а код обојих, ако су неспособни за рад, докле траје та неспособност. (Измена од 24. јануара 1896. године).
- д. За родитеље до смрти; а за мајке и до преудаје.

Удовицама, којима је потпора лично досуђена, и којима би престала тећи тек после њихове смрти, може се на њихов захтев ради преудаје један пут за свагда издати једно или двогодишња потпора и то (15) петнаест дана после венчања. (Допуна од 26. јула 1886. године). Овакве издатке решава увек надлежни суд, вако се може поступити и кад инвалидску потпору уживају без икаквих других саучесника и друга женска лица.

Члан 5.

Губитак потпоре

Инвалид губи право на ову потпору, ако буде осуђен на заточење, робију или на затвор дужи од годину дана, а са деградацијом или лишењем грађанске части.

У случају поновне осуде (Измена од 24. јануара 1896. године), губи ту потпору, ако буде осуђен на затвор дужи од шест месеци. Исто тако инвалид губи право на потпору, ако се без одобрења надлежне власти, одсели у страну земљу.

Са његовим губитком те потпоре, и његова породица губи право на исту.

Осим тога, чланови породице, који имају право на потпору по смрти инвалида, погинулог или несталог војника, губе тако право ако би били осуђени на: робију, заточење или затвор дужи од године; а у случају поновне осуде (измена од 24 јануара 1896. год.) на затвор дужи од три месеца; даље у случају кад се имовно стање поправи; но удовица и друга женска чељад, губе то право и онда, ако би се одале скитњи или неморалном владању.

Инвалиди и породице губе право на одређену потпору, ако се за пет година не могу пронаћи, или се сами не пријаве, да им се решење или потпора преда.

Ако се у току ових пет година, ма којој нашој државној власти пријаве, право на потпору имаће од дана пријаве.

Тако исто губе право на потпору, они инвалиди и породице, који би за неко време потпору примали па престали ову за пет година примати, а овоме буде узрок сама извршна власт.

Престанак се има рачунати од дана последњег пријема потпоре. (Измене и допуне од 24. јануара 1886. год.).

Члан 6.

Женидба инвалида

Ако се инвалид као такав ожени онда његова удовица, као и са њом рођена деца, немају после његове смрти, права на потпору овим законом установљену.

Члан 7.

Политичка права инвалида.

Потпора из инвалидског фонда не лишава инвалида његових политичких права. Добровољци и усташи уређених чета (били наши или страни поданици), који би у рату за Србију постали инвалиди у смислу Чл. 2 овога Закона, добијаће потпору као и остали војници, а после смрти њихове породице које живе у Србији, добијаће потпору према Чл. 3. овога Закона. (Измена од 19. јануара 1879. год.)

Породице добровољаца и усташа који живе у Србији, добијају потпору према Чл. 3. овога Закона.

ГЛАВАДРУГА

О количини потпоре

Члан 9.

Потпора ће се давати по овој размери:

а. Потпуни инвалиди: ако је редов, каплар, десетар и дваесник добиваће годишње 360 динара; ако је поднаредник, заставник или водник добијаће годишње 432 динара; а ако је наредник, четовођа, батаљони ађутант или батаљони, батериски или ескадрони командир добијаће годишње 540 дин. потпоре.

Нижим чиновнима потпуних инвалида сталног кадра, који су одслужили у овоме десет година, увећаваће се потпора с још четвртином главне основне суме; ако су прешли петнаест година, увећава се потпора с половином главне основне суме; ако су прешли двадесет година, са три четвртине; а ако су прешли тридесет година, онда са двогубом сумом, колико би имали према положају, кад би се налазили испод десет година службе.

У службу се има рачунати све време, непрекидно проведено у њој. (Допуна од 24. јануара 1896. год.).

б. Полуинвалиди добијаће половину оне суме коју добијају потпуни инвалиди, према своје положају означеном претходном тачком.

в. Чланови породице, по смрти инвалида, који по Члану 3. и 4. имају право потпоре, добиће ону потпору, коју је инвалид уживао за живота.

г. Чланови породице погинулих, у рату несталих или умрлих лица чије породице по чл 1. и 8. овог закона имају право на потпору од државе, добијаће потпору одређену тач. а. овога члана колико би припадало потпуном инвалиду.

Официрима, активним и резервним, војноадминистративним чиновницима, лекарима, апотекарима, инжињерима и војним свештеницима ако услед задобивене ране у рату, каквог другог случаја или ванреднога напрезања на војној дужности, онеспособе за ову, даваће се док су живи, потпуна дотадашња плата.

Резервним официрима, државним чиновницима или чиновницима приватних установа, који би услед горе поменутих узрока онеспособили за службу у којој су били, даваће се из државне касе допуна њиховим пенсијама до потпуне плате онога чина, који су имали у војсци. Ако им је пенсија већа од те плате, неће примати никакву потпору из државне касе.

Члан 10. а)

Породице у рату погинулих, умрлих или несталих официра, активних и резервних, и осталих горе поменутих војних службеника, као и лица чији су они

били хранитељи, добијаће у име потпоре из државне касе поред пензије из удовичког фонда, 480 динара годишње.

Ако немају право на пензију, добијаће 600 динара годишње.

После смрти оних активних и резервних официра и осталих војних службеника, који су примали потпору по чл. 10. овога Закона, добијаће њихове породице такође потпору по одредбама овога члана.

Ову потпору добијаће оне породице, које не плаћају непосредне порезе више од 15 динара, не рачунајући у ту суму и порезу на пензију.

Члан 11.

Деоба потпоре на чланове породице.

Досуђену потпору по одредбама овог Закона добијаће чланови породице укупно, докле буду живели у заједници. У случају деобе, надлежни суд ће, узевши у обзир све приходе, учинити поделу тако, да све стране по могућству добију сразмерне делове.

Пензију из удовичког фонда суд неће моћи досуђивати оној страни, којој она не припада по закону о пензионом фонду за удовице и децу умрлих чиновника, али ће тада већи део ове потпоре досуђивати оној страни која не ужива пензију.

Члан 12.

Употреба инвалида у службама државним

Полуинвалиди и потпуни инвалиди, и нижи чиновници који су служили 10 година у сталном кадру, имају првенствено право на цослужитељска места при државним надлештвима, као и на она звања, на која би се по својој епособности могла употребити у грађанској државној служби.

Но такав ће полуинвалид и потпуни инвалид, док на оном месту има сигуран ужитак, уживати половину одређене потпоре. Међутим на случај његове смрти његова породица због тога не губи право на потпору, док се налази у служби.

С овим породица инвалида, не губи право тражбе потпоре после смрти умрлог инвалида. (Допуне од 24. јануара 1896. године).

Члан 13.

Опијање инвалида и расипање потпоре

Ако се инвалид ода пићу и расипању, па потпору не употребљује на чланове своје породице, онда ће се његова цела потпора давати одређеном стараоцу (или лицу) на циљ издржавања како самог инвалида, тако и његове породице. (Измена од 24. јануара 1896. године).

ГЛАВА ТРЕЋА

О прибирању података за право на потпору.

Члан 14.

Пријаве инвалида за потпору

Да се ко год призна за инвалида и добије право на потпору, мора се јавити својој надлежној команди, где ће се у присуству команданта лекарски прегледати, и по чл. 2. овог закона утврдити (констатовати) његово стање здравља, и да ли је и колико за рад неспособан.

За овимје дужан инвалид поднети:

а. Званично уверење свога надлежног Команданта, у којим је приликама ратним или службеним постао неспособан, и у којој је болници или иначе лечен.

б. Ако је жењен извод из протокола венчаних, и о сваком члану који има право на посмртну потпору, уверење из протокола крштених.

в. Уверење од месне управне власти да су живи сви чланови породице ако има родитеља, браћу или сестре, да заиста немају другог начина издржавања, већ да их је инвалид издржавао.

Који би при овом власт преварио или би ово било нехатно или у знању, па би се због тога коме потпора неправедно дала, ла доцније то открило, онда је дужан инвалидском фонду надокнадити цео издатак најпре издавалац уверења, а ако овај не би имао, онда управни орган до кога је кривица или нехат.

Ако инвалид не би могао ово сам прибавити, војна власт је дужна сама то набавити, чим се њој за то пријави или захте.

Члан 15.

Пријава породице за потпору

Да би се одредила потпора породичним члановима, потребно је поднети:

а. Уверење од команданта, где је, у којим ратним приликама погинуло, нестало или умрло лице од којег они доводе своје право на потпору, и то поткрепити, ако је могуће, и лекарским подацима;

б. Све што се налаже тачкама б) и в) у претходноме члану; и

в. Уверење надлежне пореске власти, да породица погинулог, несталиг или умрлог лица, од кога доводи право на потпору, не плаћа више од (15) петнаест динара годишње непосредне порезе, у коју не улази лична пореза. За породице лица, означених у члану 10. а), вреди одредба тога члана.

Ако је погинули, нестали или умрли био у задрузи, онда на његов део не треба да је већа пореза. За задругара у овом случају рачуна се отац и деда, ако су живели заједно неподељени.

Све доказе потребне за добијање инвалидске потпоре, прибављаће надлежне пуковске окружне команде по званичној дужности на тражење молиоца бесплатно.

Члан 16.

Бесплатна уверења

У ком месту живи лице, које прима потпору, месна ће управна власт сваког месеца давати примаоцу потпоре бесплатно уверење о животу чланова, ради пријема одређене потпоре.

Исто тако, уверења, која се траже, по чл. 14. и 15. овога Закона, даваће се бесплатно: као и што се у опште неће никаква такса при овим тражбинама и расправама наплаћивати.

Но такса ће се наплаћивати од оних лица, која траже копије решења или других докумената, а којима је већ једном надлежни суд дао своје решење.

Члан 17.

Уштеда потпоре

На случај, ако је коме члану породице ужитак са друге стране обезбрижен, онда ће се на захтев старатељског судије, сума која ономе припада уносити у Управу

Фондова ради руковања, у корист истог лица. Нарочито с правом женске деце ваља овако старање водити, како би се у своје време пристојно удомити могла.

Члан 18.

Инвалидско одељење водиће списак, у коме ће бити уписан сваки инвалид, из ранијих ратова, као и сваки инвалид коме се потпора има одредити и издавати, а такође и сваки погинули, нестали или умрли, с бројем чланова из његове породице, о којима се стара држава по овом закону.

Поред имена, у списку ће се забележити оцена лекарска о сакаћењу или неспособности инвалида, било од добивених рана, било од разних болести или каквим другим случајем.

Затим ће се записати име жене, име и године деце, браће и сестара, ако овима припада право потпоре, као име и године родитеља. Најпосле ће се записати где је и у каквим приликама инвалид рањен или хранитељ погинуо, или од добивених рана, болести или каквог другог случаја умро; кад га је и у којим приликама нестало, и при ком је роду војске служио.

Све ће се ово извршити и словима записати из оних података, који се траже чл. 14. и 15. овога Закона.

Што се тиче података о сазнању, где је рањен, кад је погинуо или нестало, у оскудици званичних извешћа, признаваће се искази војника или старешине оне јединице, из које је осакаћени, погинули или нестали војник, којима је познат такав догађај.

Осим свега тога инвалидско одељење, вршиће и ове послове: руковаће благајницом фонда инвалидског како за инвалиде из рата 1876-1878. и 1885-1886. године а радиће све остало што му је стављено у дужност овим законом.

Водиће рачуна о приходу инвалидског фонда и новце ће благовремено слати Управи Фондова на умножавање и са њоме чинити обрачун.

Закључиваће годишњи рачун и Главној Контроли подносити.

ГЛАВА ЧЕТВРТА О решавању и одређивању потпоре

Члан 19.

Надлежни суд

О правима и губитцима потпоре као и случајевима из чл. 13. овога закона решаваће надлежан Првостепени Суд онога округа у коме стално живи лице или породица, која потпору захтева, односно губи.

Ова ствар решаваће се као хитна.

Члан 20.

Кад пуковска окружна команда прибави све потребне податке, она ће их заједно са представком инвалида спровести надлежном првостепеном суду.

Ова ће се ствар сматрати као особито хитна.

Члан 21.

Кад Првостепени Суд прими акта, он ће се претходно уверити, да ли су поднети сви потребни подаци, па ако нађе да што недостаје, писаће по службеној дужности

надлежној окружној команди да све оно што недостаје у одређеном року прибави и пошаље суду.

Кад су поднети ови подаци, који су потребни, суд ће извидети ствар и донети решење: које лице ставља у потпуно или полуинвалидско стање; којим лицима даје право на потпору, колико, и од када и докле даје ту потпору; која лица одбија од тражења потпоре или лишава потпоре и зашто; и најзад како потпору дели, кад има више лица и кад траже деобу.

Ово решење доставиће на рецепис и Министарству Војном и молиоцу.

Потпору ће суд одређивати од дана прве пријаве власти, а официрима и осталим лицима, која према члану 10. овога Закона, имају право на потпору, од дана кад се ставе у пенсију. (Допуна од 24. јануара 1896. год.)

Противу решења Првостепеног Суда незадовољна страна, било Министарство Војно, било лице које је лишено потпоре или одбијено од тражења, може се без плаћања таксе жалити Касационом Суду у року од (15) петнаест дана од пријема решења.

Члан 22.

Лица којима је извршеним решењем досуђена потпора поднеће то решење благајници свога округа или најближем пореском одељењу, које ће наредити да се потпора издаје по решењу и о томе ће известити Министарство Финансија.

О случајима у којима потпора престаје тећи по самом овом закону, као и о случајима у којима се потпора губи по самом овом закону водиће рачуна, окружне благајнице и остале власти, које буду издавале потпору, а кад наступи такав случај, потпору неће издати по решењу и известити о томе Министарство Финансија.

Ове власти водиће рачуна и о случајима, у којима се потпора на основу судског решења губи према овом закону, и о томе ће известити Министарство Војно и надлежни првостепени суд, који има ствар извидети и донети решење; кад то решење буде извршно известити Министарство Финансија и Војно.

Члан 23.

Рекрутне комисије прегледаће сваке године приликом рекрутовања све полуинвалиде, којима је досуђена потпора за време док су неспособни за рад. Ако се констатује да су неспособни за рад издаће им о томе уверење, које ће они подносити власти код које примају потпору, ради увере да су прегледани у тој години. Ако се пак констатује, да је прегледано лице способно за рад, команда ће известити надлежни Првостепени Суд, који ће донети решење о губитку потпоре. Чим тако решење постане извршно, суд ће известити благајницу, која је издавала потпору томе лицу и Министарство Војно.

Члан 24.

Поновно суђење

Кад Првостепени Суд не досуди потражиоцу потпору, овај има право поднети нове доказе и тражити ново сушење у року

од три године дана, када је прво решење извршним постало код истог суда.

И противу овога решења може се незадовољна страна жалити Касационом Суду за петнаест дана од дана пријема решења.

ГЛАВА ПЕТА
Инвалидски Дом.

Члан 25.

За потпуне инвалиде установљава се “Инвалидски дом”.

Такови инвалиди који немају породице да се о њима стара, или које породице неће да негује, имају право да се приме у Инвалидски Дом. Ту ће они добити: стан, пристојно предовољствено издржавање, одело, осветљење и лекове. Све ово накнадиће се држави из потпоре од дотичног лица, и ако што преостаје, даваће му се у готовом новцу, а ако недостаје, домириваће се из инвалидског фонда.

Чланови породице, који би по годинама или иначе били способни да негују потпуног инвалида, па не би то учинили, губе право на посмртну потпору, па ступио или не ступио инвалид у Инвалидски Дом.

ГЛАВА ШЕСТА
О потпори војних инвалида у миру поставших.

Члан 26.

Право на потпору по овом закону имају и подофицири, војници и лица из члана 10. овога закона, који буду, и у мирно доба, на вршењу своје војне дужности осакаћени или на каквој нарочитој служби због напорна рада онеспособљени за привређивање.

Радници војних завода, као и њихове старешине (мајстори, шефови итд.), који на војноме раду буду осакаћени, такође ће имати потпору по овом закону, и то радници као редови, а старешине према својој дотадашњој плати (по члану 9. овога Закона став други тачка а).

Осим ових лица право на инвалидску потпору имају: војници, жандарми, пограничне трупе, као и невојна лица, која би при вршењу у званичној дужности у потери, сукобу итд. (или због ове) били рањени и онеспособљени за привређивање. Народне старешине примаће потпору према своме положају, а сви остали као редови.

После смрти лица, побројаних у овоме члану, право на инвалидску потпору имају и они побројани у члану 3.

Члан 27.

Нижњи чиновници сталног кадра

Подофицир сталног кадра, који су даваливали и дају улог по опредељењима овог закона ако би постали неспособни због порушеног здравља дуговременом службом, могу се судом примити за потпуне или полуинвалиде.

Њима ће надлежни суд у томе случају одређивати потпору, по тачкама а), (први и последњи одељак) и б) чл. 9. овог Закона.

Право ове потпоре после смрти инвалида прелази на његову породицу. (Допуна од 21. јануара 1896. године).

Право на инвалидску потпору, имају и породице оних нижих чиновника сталног кадра, који су по сада важећем Закону о потпори инвалида од 8. јула 1878. године као признати инвалиди, уживали инвалидску потпору до своје смрти. (Допуна од 28. марта 1888. год.).

Поднаредници и наредници, који по чл. 25. Закона о устројству војске улажу 3% од своје плате у благајницу инвалидског фонда имају право на потпору из инвалидског фонда по чл. 24. закона о устројству војске.

Како о потпори ових, тако и о потпори њихових породица, решава надлежни суд по чл. 19. овога Закона.

Све остале одредбе овог Закона време и за потпоре ових поднаредника и наредника њихових породица, у колико не би биле противне Закону о устројству војске (Допуна од 29. јула 1898. год.).

Члан 28.

Закон нема повратне силе

Прикупљање података и решавање о потпори оваквих инвалида из мирног доба, вршиће се по прописима овога закона од сада, а за оне, о којима је то расправљено пре овога закона, остаје како је наређено.

ГЛАВА СЕДМА
О изборима за потпору.

Члан 29.

Установа Књаза Михаила

За основу ове потпоре, узима се “Фонд за војне инвалиде” који је установио благопокојни Књаз Михаило 1863. године.

Члан 30.

Приходи инвалидског фонда

У приходе инвалидског фонда улазе:

1. Завештања,
2. Добровољни прилози,
3. Новци добивени од новчаних дисциплинских казна.
4. Камата на капитал овога фонда,
5. Улози подофицира сталног кадра по чл. 24. Закона о устројству војске.

Члан 31.

Министарство Финансија уносиће сваке године, у буџет расхода потребну суму новаца за инвалидску потпору.

Члан 32.

Инвалидска потпора, која се издаје по овом Закону, плаћаће се у почетку сваког месеца из буџета коју ће Министарство Финансија уносити у буџет расхода сваке године.

Члан 33.

Приходи инвалидског фонда могу се утрошити ради куповине земљишта и зграда за “Инвалидски дом”, или послужити као ануитет зајма за подизање Инвалидског Дома.

Кад се то изврши, онда се за издржавање инвалида у “Инвалидском Дому” може трошити само приход од камате на капитал инвалидског фонда.

Ближе одредбе о уређењу “Инвалидског Дома” и о трошењу прихода, прописале правилником Министар Војни.

ГЛАВА ОСМА
Прелазно наређење.

Члан 34.

Лица која су добијала потпору из инвалидског фонда по досадашњем закону, уживаће је у истој количини и у будуће из државне благајне, док не наступи случај престанка или губитка потпоре.

Ово се не односи на лица и њихове породице из ратова 1912. и 1913. године, којима је потпора досуђена.

Тим лицима и њиховим породицама издаваће се потпора по овом закону од дана кад овај закон ступи у живот.

Члан 35.

Право за пријаву инвалида, односно њихових породица и породица погинулих и умрлих, за тражење потпоре, траје за три године. Пријаве како инвалида тако и њихових породица и породица погинулих и умрлих имају бити поднете у овом року општинском суду оног места где потражилац стално живи.

За пријаву из мирног доба, рачуна се рок од дана случаја, а из рата за шест недеља од дана демобилизације. После овога рока, право тражења потпоре у оба случаја застарева, како инвалидима за њихову личну потпору, тако и њиховим породицама.

Све до сада расправљене тражбе за потпору војних инвалида из ранијих ратова и њихових породица, сматраће се као свршене по старом закону, а свршене и нове тражбине за инвалиде из ратова 1912. и 1913. године расправљаће се по овом закону.

Члан 35. а.)

Из инвалидске потпоре не могу се наплаћивати никаква потраживања нити се на примања ове потпоре може ставити ма каква забрана.

Члан 36.

Ближе одредбе о извршењу овога закона издаће Министар. Војни у споразуму са Министром Правде и Финансија.

Овај закон ступа у живот од дана, кад га Крљ потпише, а добива обавезну силу после пет дана, од када се обнародује у Службеним новинама”.

10. априла 1914. године
У Београду.

ПЕТАР с.р.

*Видео и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар Правде,
М. С. Ђуричић, с.р.*

*Министар Војни, пуковник,
Душан П. Стефановић, с.р.*

